

De tuin van de twee torens, een middeleeuws geïnspireerde tuin

Citadel van Namen - Route Merveilleuse – Ingang vlakbij de Tour Joyeuse

Waarom een middeleeuws geïnspireerde tuin op de Citadel van Namen?

Op deze plek zijn alle ingrediënten verzameld om de traditie van de middeleeuwse tuinen weer tot leven te brengen: de historische omgeving, het landschap, de zuidgerichte ligging, de wijnbouwtraditie die verbonden is aan de zonovergoten hellingen van de Citadel... En om de bezoeker helemaal onder te dompelen in de sfeer van toen werd natuurlijk de typische indeling gehanteerd, met opgehoogde kweekbedden, fontein, riethagen, vormsnoei, latwerk, millefleurs en niet te vergeten wingerdprieel en liefdesbanken. Het wordt een leerrijke wandeling.

De idee achter de tuin

De Tuin van de Twee Torens is geen historische reconstructie, maar eerder een verzameling elementen die meer inzicht geven in de middeleeuwse tuinkunst. Een middeleeuwse tuin als dusdanig bestaat eigenlijk niet. In de loop van die duizend jaar geschiedenis evolueerden de opvattingen over tuinaanleg, de technieken en de landschapsstijl sterk. Er bestaan trouwens verschillende types middeleeuwse tuinen, zoals de kloostertuin, de kasteeltuin, de stadstuin. Ze hebben allemaal hun eigen kenmerken, bestaansredenen en beperkingen.

Hij verwijst ook naar de weg die naar Santiago de Compostella leidt.

De Tuin van de Twee Torens

Dit geheel is rond zes thema's opgebouwd:

De inkomtuin en zijn wijngaardwagen

Twee magische planten van heksen en tovenaars houden de wacht aan de poort van de Tuin van de Twee Torens: salie die goed is tegen alle kwalen, en vrouwenmantel, de mythische plant van de alchemisten. Aan de voet van de trap herinneren het ijzerkruid, de papaver en de dollekervel ons aan het belang van de magie in de middeleeuwen. De teelt van graangewassen ligt aan de basis van de voeding. Er wordt tarwe, gerst, haver, spelt, gierst en rogge verbouwd, maar ook boekweit. De meest geëerde, en tegelijk duurste, drank is wijn. In Gallië wordt al van in de Romeinse tijd aan wijnbouw gedaan. De eerste sporen van de Maaslandse wijnteelt gaan terug tot de Merovingische tijd. Van Namen tot Luik worden op de hellingen van de Maas wijngaarden aangelegd. De adel en de rijken verkiezen wijn, terwijl het volk cider, gerste- of ander bier drinkt.

Het viridarium, de kerkhof-boomgaard

In de kloosters is de boomgaard vaak op het kerkhof aangelegd. Zo krijgen de bomen die tussen de discrete en soms zelfs naamloze graven staan, soms een grote symbolische kracht met hun wortels die in het rijk der doden groeien en hun kruin die naar de hemel reikt. In de boomgaard vol kruiden en weidebloemen, zijn ook de bijenkorven te vinden die voor honing en was zorgen.

De hortus of moestuin

In de moestuin worden de planten voor de dagelijkse voeding gekweekt, en meer bepaald voor de 'pot', de ketel waarin de soepen en stoverijen op basis van 'potkruiden' werden bereid. De kweek gebeurt in rechthoekige of vierkante opgehoogde kweekbakken. Deze werkwijze bevordert de opwarming van de aarde, maakt een vlotte afvoer mogelijk en vergemakkelijkt het telen. Dit gedeelte van de tuin is afgesloten door een latwerk van rondhout, waarop wijnstokken, moerbeien en, verder, pompoenen groeien.

De herbularius, de kruidentuin

De Latijnse benaming van deze 'jardin des simples', Simplicis Medicinae, duidt op de remedies op basis van één enkele plant, die dus als enkelvoudig worden beschouwd. In deze bedden zijn meer dan 60 soorten te vinden, maar daarnaast hebben nog veel andere planten van de tuin geneeskrachtige eigenschappen. Bepaalde planten zijn zo heilzaam dat ze als wondermiddel worden beschouwd. Dat geldt onder meer voor salie, waarvan de naam afkomstig is van het Latijnse Salvare dat 'redden' betekent, en voor absintalsem die uitstekend is tegen jicht, pijn aan de borst, de nieren, de tanden en de oren, en ook tegen weemoed en oogproblemen, en bovendien de spijsvertering bevordert, zuivert, de longen versterkt en het hart sterkt!

Op weg naar Santiago

Heel de middeleeuwen door drukten bedevaarten zoals naar Santiago de Compostella, een stempel op de geschiedenis van onze bevolking. Duizenden mensen togen op weg en lieten sporen achter in ons landschap. Bij hun aankomst in het zuiden, maakten de noorderlingen kennis met andere, typische mediterrane, planten. Op de weg in de vorm van een schelp, geeft het kreupelhout ons een voorsmaakje van de geuren van de Middellandse Zee, met lavendel, rozemarijn, tijm, oregano en laurier. De cistusroos en de jasmijn met de geurige bloemen, de vijgenboom en de duindoorn staan zij aan zij met de pimpernotenboom en de olijfbom.

De tuin van Marie

Deze boekettuin of bloementuin is even nuttig als symbolisch. Er worden bloemen gekweekt die zullen dienen om altaars te versieren, maar ook om de tuin zelf te tooien, op het ritme van de liturgische feesten. De tuin is omgeven door claustra's, als symbool van de kuisheid en als zinnebeeld van de besloten tuin. De rozen die hier te vinden zijn, behoren tot de alleroudste, zoals de zogenoemde "Quatre saisons" rozenstruik, de "Maiden's blush", de "Tuscany" en de beroemde Provençaalse roos of rosa centifolia. Elke bloem heeft een eigen betekenis die soms vrij complex is en verschilt naargelang van de context of het tijdperk. Zo worden anjers in verband gebracht met de verlossing, met de Passie van Christus en met de zege van de heilige liefde in de wereld der goden. Een aantal bloembedden die over de tuin verspreid zijn, werden als een tapijt aangelegd. Hun motieven die gevormd worden door de toefjes anjers, pinksterbloem, aardbeiplanten of madeliefjes worden tekens herhaald, zoals het regelmatig stramien van een stof.

De tuin van de hoofse liefde

Deze lusttuin, waar geheime ontmoetingen plaatsvinden, is de plek voor bloemen die weelderig geuren, voor vrolijke zangvogels en vruchten met heerlijke smaken. Hij onthaalt ridders en jonkvrouwen, dichters en minnezangers die temidden van de bloeiende perken hun uitverkorene het hof maken. Deze tuin bestaat uit opgehoogde met sagina (sterrenmos) getooide bankjes. De zogenoemde liefdesbanken staan rond een fontein, in het midden van wonderlijke bloemetjestapijten. Deze tuin van verrukking bespeelt de vijf zintuigen, een thema dat vaak terugkomt in de middeleeuwse verbeeldingswereld. Het oog wordt gestreeld door de bloemen en het groene gras, parfums prikkelen de neus, de boomgaardvruchten verwennen de smaakpapillen. Het water is een onmisbaar onderdeel van de hoofse tuin, als symbool van het leven en de vruchtbaarheid, een beetje zoals de verjongingsbron. Een initiatief van het Schepenambt van Leefmilieu en Groene Ruimtes (Environnement et Espaces verts)